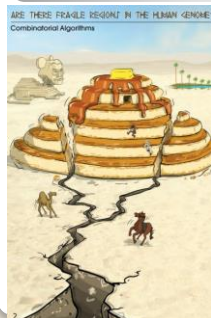

G: Przetaszowania w genomie. Algorytmy kombinatoryczne, algorytmy zachłanne

230

Problem przetasowań w genomie

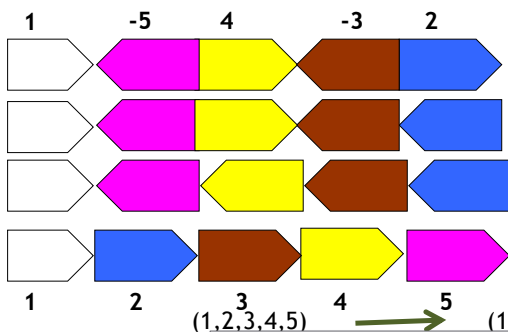

Mitochondrialne genotypy kapusty i rzepy są w 99% identyczne

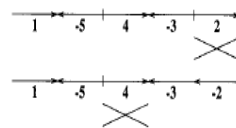
- Jeffrey Palmer (1980)

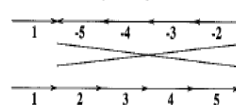
Różne jest uporządkowanie genów w mitochondrialnym DNA

B. oleracea
(cabbage)

B. campestris
(turnip)

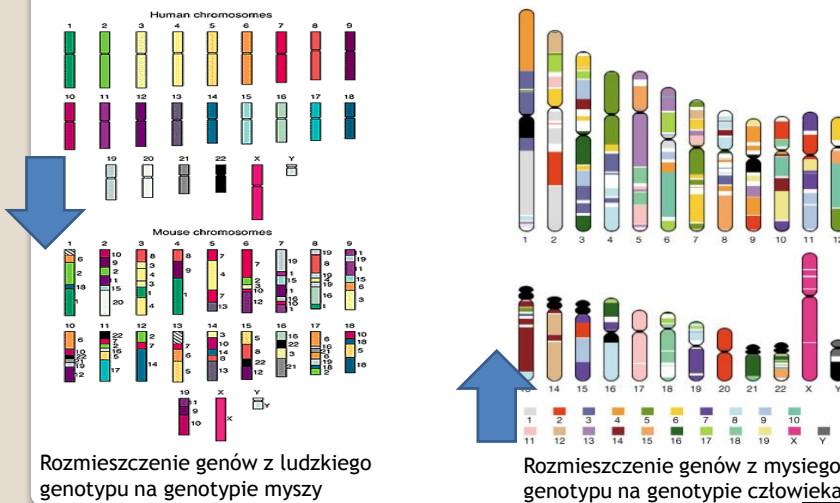

3 przetasowania, to jest 3 permutacje ze znakiem

Od myszy do człowieka

Zestawy genów są IDENTYCZNE (prawie) ale są one różnie poustawiane.

Uważa się, że poprzez zmianę porządku genów ujawnia się EWOLUCJA.

Danuta Makowiec, Algorytmika dla bioinformatyki, kurs 2018/2019

Przetasowanie w genomie: odwrócenia

Odwrócenie:
najprostsza postać przetasowania

(+1 +2 +3 +4 +5 +6 +7 +8 +9 +10)

oznaczenie:

$\rho(4,8)$

skąd

dokąd

(+1 +2 +3 -8 -7 -6 -5 -4 +9 +10)

Odwrócenie kolejności w spójnej grupie wraz odwróceniem kierunku odczytu.

Danuta Makowiec, Algorytmika dla bioinformatyki, kurs 2018/2019

Przetaszowania w genomie: od myszy do człowieka

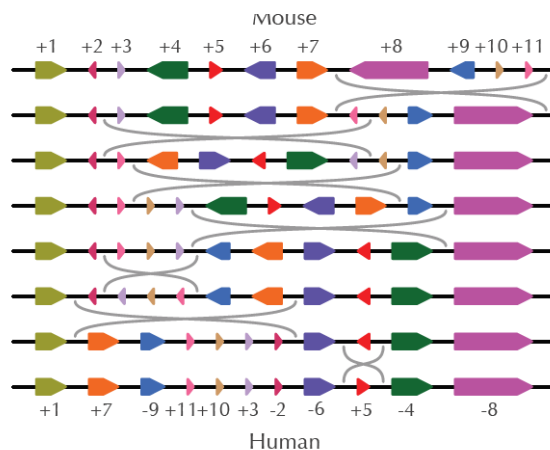

FIGURE 6.6 Encoding the mouse X chromosome as the identity permutation implies encoding the human X chromosome as (+1 +7 -9 +11 +10 +3 -2 -6 +5 -4 -8).

Przetaszowania w genomie

- Niech geny w genomie są oznaczane kolejnymi liczbami naturalnymi: 1,2, ...,n przy czym kierunek genu jest oznaczany '+', '-' lub ''
- Przetaszowaniem nazywamy każdą permutację ze znakiem π tego ciągu.

$$\pi = (\pi_1 \pi_2 \dots \pi_n)$$
- Ilość przetaszowań transformujących daną permutację π w drugą π^* nazywać będziemy odległością $d(\pi, id)$ w odwróceniach.
- W przypadku gdy $\pi^* = id$ to taką odległość oznaczamy $d_{rev}(\pi) = d(\pi, id)$

Przykład:

$$\begin{aligned} \rho(2,3) \pi_0 &: (+2 \text{ -4 } \text{-3} +5 \text{ -8 } \text{-7 } \text{-6 } +1) \\ \rho(5,7) \pi_1 &: (+2 +3 +4 +5 \text{ -8 } \text{-7 } \text{-6 } +1) \\ \rho(8,8) \pi_2 &: (+2 +3 +4 +5 +6 +7 +8 \text{ +1}) \\ \rho(1,7) \pi_3 &: (\text{+2 } \text{+3 } \text{+4 } \text{+5 } \text{+6 } \text{+7 } \text{+8 } \text{-1}) \\ \pi_4 &: (\text{-8 } \text{-7 } \text{-6 } \text{-5 } \text{-4 } \text{-3 } \text{-2 } \text{-1}) \\ \rho(1,8) \pi_5 &: (+1 +2 +3 +4 +5 +6 +7 +8) \end{aligned}$$

W pięciu przetaszowaniach uporządkowaliśmy bloki genomu

Algorytm zachłanny sortowania przez przetasowania

Przykład: poszerzanie prefiksowe

```
(+1 -7 +6 -10 +9 -8 +2 -11 -3 +5 +4)
(+1 -2 +8 -9 +10 -6 +7 -11 -3 +5 +4)
(+1 +2 +8 -9 +10 -6 +7 -11 -3 +5 +4)
(+1 +2 +3 +11 -7 +6 -10 +9 -8 +5 +4)
(+1 +2 +3 -4 -5 +8 -9 +10 -6 +7 -11)
(+1 +2 +3 +4 -5 +8 -9 +10 -6 +7 -11)
(+1 +2 +3 +4 +5 +8 -9 +10 -6 +7 -11)
(+1 +2 +3 +4 +5 +6 -10 +9 -8 +7 -11)
(+1 +2 +3 +4 +5 +6 -7 +8 -9 +10 -11)
(+1 +2 +3 +4 +5 +6 +7 +8 -9 +10 -11)
(+1 +2 +3 +4 +5 +6 +7 +8 +9 +10 -11)
(+1 +2 +3 +4 +5 +6 +7 +8 +9 +10 +11)
```

- Mówimy, że element k permutacji π jest **wysortowany** jeżeli $\pi_k = k$
- Mówimy, że permutacja π jest **k -wysortowana** jeśli elementy $1, \dots, k$ są wysortowane
- Istnieje dokładnie jedna operacja odwrócenia sortująca k -ty element, zachowująca porządek pierwszych $(k-1)$ elementów.

GREEDYSORTING(P)

```
approxReversalDistance  $\leftarrow$  0
for  $k \leftarrow 1$  to  $|P|$ 
  if element  $k$  is not sorted
    apply the  $k$ -sorting reversal to  $P$ 
    approxReversalDistance  $\leftarrow$  approxReversalDistance + 1
  if the  $k$ -th element of  $P$  is  $-k$ 
    apply the  $k$ -sorting reversal to  $P$ 
    approxReversalDistance  $\leftarrow$  approxReversalDistance + 1
return approxReversalDistance
```

Czy jest optymalny?

Punkty łamiące permutacji

Definicja: Parę sąsiadujących elementów $\pi_i \pi_{i+1}$ w permutacji π nazywamy **uzgodnioną** jeżeli $\pi_{i+1} - \pi_i = 1$.

W przeciwnym wypadku parę $\pi_i \pi_{i+1}$ nazywamy **punktem łamiącym**

Przykład:

↑ +3 +4 +5 -12 -8 -7 -6 +1 +2 +10 +9 -11 +13

8 punktów łamiących

Niech: $\text{Adj}(\pi)$ to ilość par uzgodnionych w π
 $\text{BreakPoints}(\pi)$ to ilość punktów łamiących w π

Zauważ, że:

$\text{Adj}(\pi) + \text{BreakPoints}(\pi) = n+1$ dla π o n elementach
 $\text{Adj}(\pi = \text{id}) = n+1$

Sortowanie przez odwracanie obniżające ilość punktów łamiących

Przykład:

	BREAKPOINTS(P)
+3 +4 +5 -12 -8 -7 -6 +1 +2 +10 +9 -11 +13	8
+3 +4 +5 +11 -9 -10 -2 -1 +6 +7 +8 +12 +13	7
+1 +2 +10 +9 -11 -5 -4 -3 +6 +7 +8 +12 +13	6
+1 +2 +3 +4 +5 +11 -9 -10 +6 +7 +8 +12 +13	5
+1 +2 +3 +4 +5 +9 -11 -10 +6 +7 +8 +12 +13	4
+1 +2 +3 +4 +5 +9 -8 -7 -6 +10 +11 +12 +13	3
+1 +2 +3 +4 +5 +6 +7 +8 -9 +10 +11 +12 +13	2
+1 +2 +3 +4 +5 +6 +7 +8 +9 +10 +11 +12 +13	0

FIGURE 6.7 A sorting by reversals. The inverted interval of each reversal is shown in red, while breakpoints in each permutation are marked by vertical blue segments.

Twierdzenie:

$d_{\text{rev}}(\pi)$ jest większe lub równe $\text{BreakPoints}(\pi)/2$

Przetaskowania multichromosomalne w genomie

Translokacje, fuzje i rozszczepienia w genomie

Translokacja to wymiana segmentów pomiędzy chromosomami

$$(+1 +2+3 +4 +5 +6)(+7 +8+9 +10+11)$$

$$(+1 +2+3 +4 +10+11)(+7 +8+9 +5 +6)$$

Można pomyśleć, że ta translokacja powstała wskutek:

Rozszczepienia chromosomów:

$$(+1 +2+3 +4) (+5 +6)(+7 +8+9)(+10+11)$$

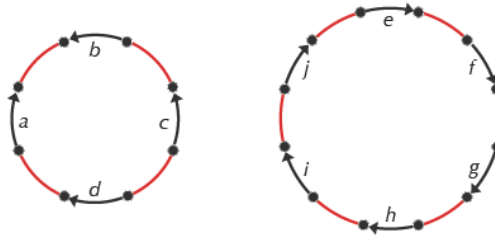
I następnie przetaskowanego połączenia

$$(+1 +2+3 +4)(+10+11)(+7 +8+9)(+5 +6)$$

Graf genomu

241

Przyjmijmy, że chromosomy są kołowe

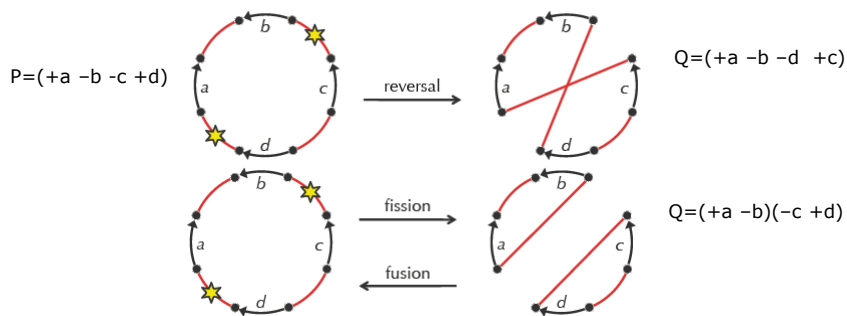
FIGURE 6.9 A genome with two circular chromosomes, $(+a -b -c +d)$ and $(+e +f +g +h +i +j)$. Black directed edges represent syntenic blocks, and red undirected edges connect adjacent syntenic blocks. A circular chromosome with n elements can be written in $2n$ different ways; the chromosome on the left can be written as $(+a -b -c +d)$, $(-b -c +d +a)$, $(-c +d +a -b)$, $(+d +a -b -c)$, $(-a -d +c +b)$, $(-d +c +b -a)$, $(+c +b -a -d)$, and $(+b -a -d +c)$.

Danuta Makowiec, *Algorytmika dla bioinformatyki*, kurs 2018/2019

2019-01-23

Translokacje, fuzje i rozszczepienia w genomie

242

Operacje na grafie genomu polegającą na zamianie dwóch nieskierowanych krawędzi na dwie inne, ale pomiędzy tymi samymi węzłami grafu nazywamy **2-break**

2-Break Distance Problem:

Find the 2-break distance between two genomes.

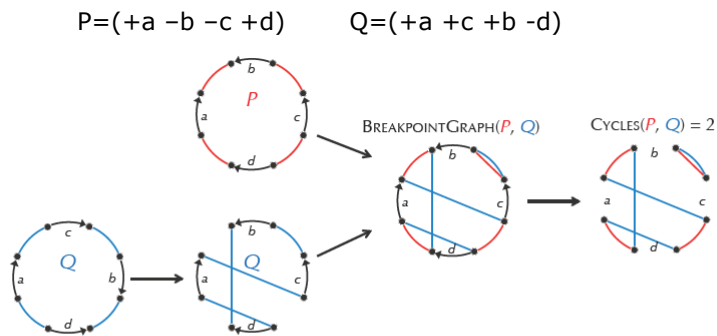
Input: Two genomes with circular chromosomes on the same syntenic blocks.

Output: The 2-break distance between these genomes.

Danuta Makowiec, *Algorytmika dla bioinformatyki*, kurs 2018/2019

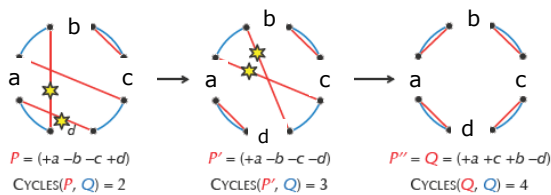
2019-01-23

Grafy punktów łamiących

FIGURE 6.14 Constructing the breakpoint graph for the unichromosomal genomes $P = (+a -b -c +d)$ and $Q = (+a +c +b -d)$. After rearranging the black edges of Q so that they are arranged the same as in P , the breakpoint graph $BREAKPOINTGRAPH(P, Q)$ is formed by superimposing the graphs of P and Q . As shown on the right, there are two alternating red-blue cycles in this breakpoint graph.

Sortowanie poprzez 2-break punkty łamiące

FIGURE 6.18 Every 2-break transformation of genome P into Q corresponds to a transformation of $BREAKPOINTGRAPH(P, Q)$ into $BREAKPOINTGRAPH(Q, Q)$. In the example shown, the number of red-blue cycles in the graph increases from $CYCLES(P, Q) = 2$ to $CYCLES(Q, Q) = BLOCKS(Q, Q) = 4$.

2-Break Sorting Problem:

Find a shortest transformation of one genome into another by 2-breaks.

Input: Two genomes with circular chromosomes on the same synteny blocks.

Output: The sequence of genomes resulting from applying a shortest sequence of 2-breaks transforming one genome into the other.